

Afscheid grensmakelaar Wim van Gelder d.d. 10 november 2011

Viek Verdult, Lid Task Force Grensoverschrijdende samenwerking

1. De samenwerking

Na mijn zeer lange tijd van samenwerking met Wim van Gelder als Commissaris van Zeeland en grensmakelaar ziet het er naar uit dat ik in formele zin weer afscheid van hem moet nemen.

Wat vooral gemist zal worden is het samen op dit werkveld strategisch vooruitzien. Dat inzicht werd gekoppeld aan gedeelde kennis van de werkvloer en dan met name de samenwerking in het Vlaams – Nederlandse grensgebied.

Op cultureel vlak zal in de naaste toekomst mogelijk nog wel een beroep op hem worden gedaan omdat hij als Nederlandse voorzitter betrokken blijft bij het toezien op de uitvoering van het Cultureel Verdrag met Vlaanderen.

De zinvolle netwerkfunctie van dat verdrag in de twee landen is evident. In zijn periode als Commissaris van de Koningin in Zeeland heeft Wim van Gelder ook veel bijgedragen aan de uitbouw van de Euregio in het grensgebied. Het was een echte proeftuin voor Europese samenwerking. Dat stadium zijn we evenwel nog steeds niet ontgroeid. Maar dat geldt in wezen voor heel Europa. Een goed Nederlands spreekwoord zegt dat alle goede dingen in drieën komen. Hopelijk zal er nog wel een derde keer zijn dat ik met Wim van kan samenwerken. Ik ga er dan ook vanuit dat dit tweede afscheid dus ook niet het laatste is.

2. Korte terugblik op de afgelopen twee jaar.

Een lijst van 42 knelpunten is door de gezamenlijke grensregio's en de betrokken ministeries ontwikkeld onder leiding van de Task Force . Dat is een zaak van lange adem.

Ingewijden weten dat maar al te goed. Jammer genoeg was het zo af en toe wel een wat stroperig proces. Maar het goede nieuws is dat er nu wel nationale aandacht is voor grenssamenwerking en het afstemmende reguliere regio rijk –overleg vormt er een waardevol onderdeel van. De inzet en betrokkenheid van een groot aantal vakdepartementen is in de afgelopen twee jaar gegroeid. Wel zouden volgens de grensregio's de departementale vertegenwoordigers de rol van probleemeigenaar van de grensknelpunten wat zwaarder kunnen invullen. Naast strategisch overleg moeten we ook concreet iets laten zien. Niet primaire Binnenlandse Zaken en Buitenlandse Zaken zouden in de drivers seat moeten zitten, maar vooral de vakdepartementen.

3. Een grotere rol voor de CDK's in de toekomst verdient ondersteuning.

Het Kabinet is van mening dat de Grensmakelaar een belangrijke rol heeft vervuld bij het agenderen van het Grensoverschrijdende Samenwerking (GROS) en de realisatie van een gezamenlijke aanpak met de buurlanden. Ook de Rob vindt dat en de grensregio's zijn het daar zeer mee eens. Maar in de komende periode verschuift de inzet van het Kabinet naar het realiseren van de, met de buurlanden nog vast te stellen actiepunten.

Daarbij is het ook nadrukkelijk de inzet van het Kabinet dat GROS onderdeel wordt van de bestaande werkverbanden voor regionale vraagstukken.

Het Kabinet benoemt daartoe in de briefwisseling met de Tweede Kamer ook een versterkte rol van de CdK's in de grensprovincies.

De positie van de CdK met betrekking tot GROS is een vanzelfsprekende positie, maar het lijkt van belang om gezamenlijk een aantal aspecten te accentueren en dit ook uit te dragen in de grensregio.

De CdK is goed in staat om aandachtsgebieden in de grensoverschrijdende samenwerking te signaleren en onder de aandacht te brengen bij betrokken bestuurders in de provincie of in Den Haag. Voor een duurzame borging van GROS is het van belang dat *ownership* voor GROS ook regionaal wordt verankerd. Deze rol past de CdK goed. Een soort gelijke rolinvulling kan gezocht worden voor de contacten met de buurlanden. Daar waar de partners elkaar over de grens weten te vinden, hoeft de CdK geen extra rol te vervullen. Maar in die gevallen dat het aan de overzijde van de grens onduidelijk is wie de verantwoordelijkheid draagt voor een specifiek GROS vraagstuk, is de CdK uitstekend gepositioneerd om op zijn of haar niveau over de grens de kwestie op te brengen en de verantwoordelijke over en weer met elkaar in contact te brengen, dan wel om het vraagstuk onder de aandacht te brengen van relevante actoren in Den Haag. De rol van de door het Kabinet benoemde Speciale Vertegenwoordiger Buurlanden is daaraan complementair. Gelet op zijn ambtelijke status is dat een werkbare formule.

Voor de provincie Zeeland vervult de Commissaris die rol in feite al in de Scheldemondraad. Dat is het samenwerkingsverband van drie samenwerkende grensprovincies in de zuidwesthoek van Nederland en het buurgewest Vlaanderen. Ook grenskwesties waarover verschillend wordt gedacht aan weerszijden van de grens komen de laatste jaren aan bod. De decennialange samenwerking maakt dat mogelijk. Kortom een vertrouwensbasis is wel noodzakelijk om te kunnen werken aan het oplossen van grensknelpunten.

4. Een beperkte thematische actielijst voor de komende twee jaar

Al eerder is door de gezamenlijke grensprovincies beklemtoond dat de Nederlandse economie voornamelijk draait op de handel met het nabije buitenland. Voorts wordt in recente internationale onderzoeksrapporten naar de samenwerkingsmogelijkheden met de aangrenzende buurlanden in de periode tot 2040 beklemtoond dat het onderwerp economische ontwikkeling meer centraal moet komen te staan. In dat verband dient nogmaals onderstreept te worden dat wij hebben aangegeven dat de Nederlandse export naar bijvoorbeeld de aangrenzende Duitse deelstaten groter is dan de export naar Japan, China en de Verenigde Staten gezamenlijk. Daarom zullen vooral, in aanvullende zin, de voorstellen voor een goed werkende grensoverschrijdende arbeidsmarkt en verbeterde logistieke regionale structuren in grensregio's een gunstig effect hebben voor de economie in heel Nederland en zijn buurlanden. Burgers en bedrijven uit grensregio's willen over de grens kunnen wonen, werken, ondernemen, met openbaar vervoer reizen, gezondheidszorg kunnen zoeken etc. zonder allerlei (financieel-administratieve) belemmeringen door verschillen in wet- en regelgeving. Door bevordering van de sociaal-economische ontwikkelingskansen van grensprovincies wordt tevens een bijdrage geleverd aan oplossing van de krimpproblematiek die zich in Nederland met name in een aantal regio's langs de grens manifesteert.

Het blijft voorts natuurlijk wel aanbevelenswaardig om hetgeen in de vorige periode in gang is gezet op een goede manier integraal voort te zetten, maar voor de korte termijn van 2 jaar de hierna globaal formuleerde actiepunten versneld aan te pakken.

De grensregio's staan klaar om toe te werken naar bilaterale actielijsten met de buurlanden.

Wat ons betreft gaat het om de volgende thema's:

- Arbeidsmarkt: de versterking van de kwaliteit van de informatievoorziening voor (potentiële) grensarbeiders, de inschrijving in de plaats van de tewerkstelling, de aanpassing van de Kennismigranten regeling voor grensregio's en de Detacheringsconstructie zo snel mogelijk invoeren zodra er een Kabinet is gevormd in het buurland België. De erkenning van diploma's en samenwerking tussen onderwijsinstellingen is hier onlosmakelijk mee verbonden.

- Mobiliteit: grensoverschrijdend gebruik van de OV- chipkaarten, de aanleg van een vrachtwagenpark in het grensgebied van Overijssel, het voorzien in diverse treinverbindingen in bijna alle grensgebieden en de verbetering van de busverbinding Goes –Terneuzen –Gent. Veiligheid is een op zich staand thema dat vanwege overwegingen als risico-beheersing en criminaliteitsdruk o.i. niet mag ontbreken op de actielijsten.

- Harmonisatie implementatie Europese richtlijnen. Een belangrijke oorzaak voor het ontstaan van knelpunten is het verschillend implementeren van EU-richtlijnen door de lidstaten. Vroegtijdige signalering van grenseffecten in voorstellen van de EU Commissie is aanbevelenswaardig, zodat daarop in de relevante raads werkgroepen kan worden geanticipeerd. Voorgesteld wordt te voorzien in afstemming vooraf met de buurlanden over implementatie van drie, nader met de buurlanden, gezamenlijk te detecteren nieuwe (Europese) richtlijnen. Dat werkt sterk preventief, is kostenbesparend en voorkomt nieuwe knelpunten. Ook de ontwikkeling van de nieuwe beleidskaders voor de volgende Interreg- programmering kan onder dit thema gevat worden.

Samenvattend

Wij hebben de opvatting dat we met elkaar verder zouden moeten werken aan het wegnemen van de gesignaleerde knelpunten en vooral nieuwe knelpunten aan de grens moeten vermijden.

Het huidige regeerakkoord biedt voorts goede aanknopingspunten voor een aanvullend gezamenlijk Actieprogramma voor de korte termijn van 2 jaar, zoals bijvoorbeeld de grensoverschrijdende agenda van de minister van Infrastructuur en Milieu en de krimpproblematiek in de grensstreken. Daarnaast blijft voor ons van belang dat het kabinet binding toont om bij te dragen aan het oplossen van alle de door provincies en Euregio's aangedragen knelpunten, voor zover de oplossingsbevoegdheid bij het Rijk ligt. Een oliemannetje om ook hier de machine soepel te laten draaien kan daarbij niet gemist worden. De manier waarop Wim van Gelder de afgelopen twee jaar als grensmakelaar heeft gefunctioneerd heeft dat voldoende aangetoond.